LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS
AT URBANA-CHAMPAIGN

ELIAS CZAYKOWSKY
COLLECTION OF
UKRAINIAN CULTURE

891.79
K127
Op

ПО ДОРОЗѢ ЩАСТЯ.

Повѣсть.

Написавъ
Сильвестръ М. Калинецъ.

КОЛОМЫЯ.
Черенками и накладомъ М. Бѣлоуса.
1911.

ПО ДОРОЗѢ ЩАСТЯ.

Повѣсть

Написавъ
Сильвестръ М. Калинецъ.

„Блаженѝ вси боящіи ся Господа ходяще во путехъ Его!“ (Соломонъ).

БІБЛІОТЕКА
Ч.....
І. ЧАЙКОВСЬКОГО

КОЛОМЫЯ.
Черенками и накладомъ М. Бѣлоуса.
1911.

UNIVERSITY OF
ILLINOIS LIBRARY
AT URBANA-CHAM

Передрукъ застерегае собѣ издатель.

891.79
K12Г2
Оро

1. Старый Яковъ и его сины.

„Просѣтъ, а дасть ся вамъ, шукайте, а найдете, ковтайте, а отворится вамъ“
(Слова Іисуса Христа).

— „Бувайте здоровѝ любезнѝ родичѝ! пращаемъ васъ нынѣ тими сердечними словами ôтходячи ôтъ васъ. И не тужѣтъ за нами, якъ Господь Богъ позволитъ здоровля, то може еще колись увидимся, а днесь коли насъ такая судьба обвладала, що таке якъ змушенѝ мы, васъ и тую маленькую рôдную хатину где мы узрѣли першое свѣтло покидати, а покидаемъ якъ самѝ знаете черезъ бѣду, на котру не можемъ ся вже бôльше дивити!“

Такими словами пращало двохъ сынôвъ старого Якова, Петро лѣтъ около четырнайцять, а молодшій Стефанъ около дванайцять лѣтъ, выбираючись въ свѣтъ шукати для себе лучшого щастя, щобы выгôднѣйше можъ проживати въ свѣтѣ. Коли почувъ

старый Яковъ тіи слова, дуже тымъ здивувався» бо николи того бтъ нихъ еще не чувъ, щобы они думали о якоись подорожи. Зъ того жалю старіи родичй ажь слезми залялись почувши тое и начали ихъ просити та молити щобы покинули свои гадки, а хатини и ихъ старыхъ щобъ не покидали, лишь щобъ остались при нихъ таки, и хоть малый грбшь, але въ своимъ селѣ то лучше якъ гдесь въ чужинѣ ббльше, — „а Господь — продовжала маты — если будете и тутъ щиро трудитись и не забувати на Него, тожъ и тутъ Онъ васъ не опуститъ, лишь буде всегда зъ вами, и вашь трудъ всякій буде благословити!“ Але сынамъ Петрови та Стефанови не помогли жадній просьбы батькбвскй, бо они собѣ були такъ твердо постановили, щобы таки пбйти въ свѣтъ, котрый для кождого есть бтвореный, и въ нимъ шукати для себе лучшого таланту, бо зъ того що они разомъ заробляли зъ своимъ старымъ батькомъ не величкій грбшь, при рубаню дерева въ одибмъ сосновбмъ недалекбмъ лѣсѣ, не могли выживитись, бо праця була тяжка, а плата маленька И якъ були урадились мѣжь собою, такъ и не змѣнили свого постановленя и выбрали собѣ часъ, щобы попращатись зъ родичами, та упросити благословеньство на дорогу. Родичй котрй не знали ничо о ихъ тайнѣ, здивувались тымъ словамъ и такимъ намѣренямъ що такъ все тое раптомъ здѣлали, що и часу не було, абы гдещо зрихтовати сынамъ на тую подорожъ. Тяжко приходилось

старому Якови та старой Еленѣ ихъ матери утихомирити тую тугу, котра наче стрѣлою прошила ихъ сердце, коли пращались зо своими сынами, выбираючись въ свѣтъ за щастьемъ, розплакались якъ малiи дѣти: — „Охъ где вы отъ насъ выбираетесь, чому вы насъ лишаете такихъ старыхъ, щожь мы теперь почнемъ самiи безъ васъ, коли прихилитъ насъ глубшая старость, ктожь намъ подасть воды, ложку стравы, якъ упадемъ на силахъ, ктожъ насъ потѣшитъ въ годинѣ смерти, сины мои, соколики мои найдорожшi!“, — лебедѣла старая Елена, а Яковъ сидѣвъ мовчки, та лишъ отъ часу до часу протиравъ свои заплаканi очи.

На плачь старыхъ и сины розплакались и начали пращатись скоренько, щобы не завдавати еще большого жалю своимъ старымъ родичамъ. И пращаючись такъ, поцѣловали старi зморщенi руки и впали до ногъ, а родичѣ въ той хвили надѣлили на нихъ свое благословеньство. Матерь подала имъ по одному бохонцеви чорного хлѣба, бо больше такъ на разѣ не мала що, а батько по одному сребняку и зо словами „Съ Богомъ въ щасливу путь!“ — выпровадили старiи своихъ любезныхъ сынovъ кусень еще дороги гень за село, где еще по другому разу пращались и обнимались съ сынами. И пойшли сины за голосомъ своего намѣреня, оставивши старыхъ своихъ родичовъ, гей бы якихъ сиротовъ, котрi зъ великимъ жалемъ та болемъ сердця повернули назадъ до своеи низенькои старои хатины.

2. Дальше житье старого Якова.

Синове твои яко лѣторости масличныя окрестъ трапезы твоея.
Се тако благословитъ ся человѣкъ боящіися Господа.
(Съ прч. Солом.)

— „Приклони Господи ухо Твое и услиши мя, яко нищь и убогъ есьмъ азъ!“ Съ такими словами на устахъ повернувъ старый Яковъ до своеи низенькои хатыни ôтпровадивши сынôвъ, въ котрôмъ можемъ самî собѣ представити тогдашне ихъ положенье якъ то имъ на серцю було тяжко, ôтпроваджувати свôихъ сынôвъ, а где самî не знали. Старая ихъ матерь Елена звычайно женьского мягкого серця, що не въ силѣ було такъ старое серце того жалю вздержати впала съ того всего въ нервову слабôсть и по пôврôчной тяжкой слабости мусѣла попращатись съ свѣтомъ.

Теперъ въ хатинѣ старого Якова, еще бôльша настала нужда и бѣда. Бо пôдъ часъ довгои болѣзни его жены не мôгъ довшій часъ ничо заробити, а жили лишь зъ того що добріи люде зъ милосердія приносили где-якои живности для нихъ, щобы зъ голоду не прійшлось загибати. И такъ старый Яковъ гôрко бѣдувавъ, що зъ гризоты той такъ почорнѣвъ и высохъ, що бôльше подобавъ на мертвого а нѣжь на живого человѣка. Поховали небôжку якъ звычайно жену бѣдного человѣка, а священникъ, котрый бувъ вѣрнымъ пастыремъ свого

стада, ишовъ также за тѣломъ померщой, где надъ гробомъ покропивъ священною водою, а дякъ ôтспѣвавъ послѣдную пѣснь: — „Господи, Господи, аще бо вѣдахъ кончену житія моего!“ А старый Максимъ гробарь засыпавъ грôбъ, а люде котрî були на тôмъ похоронѣ, ôтмовили короткî молитвы и розôйшлися домôвъ та розлично по мѣжь собою говорили о горю та нещастю старого Якова. Но коли увôйшли въ свои обѣйстя то сейчасъ забули, бо тогди кождому свое газдôвство приплило до голови. Но старый Яковъ не мôгъ однакъ успокоити свое старое серце ôтъ такого жалю и плачу, лишь клячавъ при гробѣ своеи жены, и такъ довго поки грôбъ старый Максимъ не засыпавъ, молився и бивъ поклоны. И кто знае, щобы було тамъ и стало съ нимъ, якъ бы не Максимъ гробарь, бо такъ бувъ упавъ на силахъ що наветъ и пôднести ся не мôгъ, а Максимъ узрѣвши тое, пôднѣсъ и взявъ его до себе, где Максимиха чаемъ та виномъ привела старого Якова до лучшихъ силъ.

Коли старый Яковъ прійшовъ до лучшихъ силъ вдався до своей маленькой, низонькой, старой хатыни, где сѣвъ на ослôнъ и начавъ роздумовати о своемъ горю та нещастю плакавъ якъ малая дитина. „Щожь я бѣдный пôчну теперъ самъ оденъ, безъ нѣякои родины, ктожь менѣ ложку стравы подасть якъ нахилюсь до глубшои старости, ктожь мене обôйде, коли ляжу на смертной постели, ахъ долежъ моя нещасная!“ Такъ заводивъ и плакавъ

старый Яковъ ôтъ того часу, такъ що въ короткости показалась вся его гризота на нѣмъ, бо такъ почорнѣвъ и ослабъ, що до працѣ руки его уже такъ не служили якъ перше. И такъ проживъ старый Яковъ еще якійсь часъ межи своими въ селѣ, где по богатшихъ господаряхъ робивъ где-яку легку, задля его силъ роботу, за котру его живили и одягали. На конецъ коли вже и до малои роботы сили ему не служили, мусѣвъ оставити свою маленьку хатину и ити въ свѣтъ за жебранымъ хлѣбомъ.

---

3. Графъ Леотоньскій и его одиначка Оля.

„Возоветъ къ мнѣ и услишу его, съ нимъ есьмъ во скорбы изму его и прославю его“. (Съ прч. Солом.)

Дѣялося тое, въ гористыхъ та лѣсистыхъ сторонахъ нашихъ любимыхъ русскихъ Карпатъ, а въ тыхъ часахъ коли еще переховували ся по всякихъ норахъ и тяжко-приступныхъ печерахъ розбôйники, котрî въ день спочивали, а въ ночи выходили и нападали на села та мѣста та рабували великихъ панôвъ, купцѣвъ та корчми зъ котрыхъ всякіи добра, маетки забирали, а при тôмъ также и житя многимъ позбавлювали.

Въ тыхъ то часахъ въ однôмъ гôрскôмъ селѣ С. три милѣ ôтъ мѣста Стрыя, проживавъ оденъ великій графъ именемъ Леотоньскій, а маетку въ него всякого

стôлько було, що ôнъ навѣтъ и рахунку въ нѣмъ не знавъ. Въ него була прехорошая, наче та маева цвѣтка, котра потрафитъ своею чудною красою прикрасити луги та долины, одиначка именемъ Оля, а була надъ всѣ скарбы любимая у своихъ родичей, а то для того, що була одиначкою.

Рôзбôйники въ тыхъ то печерахъ, та безвѣчныхъ лѣсахъ, котрî перебували пôдъ ватагою Бариняка, знаючи про Олю, дочку Леотоньскихъ, старалися розличними способами и добували всѣхъ своихъ силъ, щобы пôймити Олю въ свои печери. Но той всякій ихъ трудъ показувався имъ всегда даремный, бо графъ Леотоньскій знаючи про розбишакôвъ и боячись щобы его житя не позбавили, ставивъ кождои ночи великую сторожу, а то при брамѣ свого замку пять слугъ козакôвъ, найлучшихъ стрѣльцѣвъ, а на всѣ чотыри угли свого замку еще по двохъ съ набитыми ручницями, котрî мали приказъ, коли побачутъ, що ктось буде ишовъ въ нôчнôй порѣ огородомъ, або попри замокъ, то щобы сейчасъ такого убити. Отже и кôлька разъ та шайка розбышакôвъ добувалась до замку, но трафлялося и такъ не разъ, що тіи слуги положили съ тыхъ розбышакôвъ не одного трупомъ. Недобрî стали розбышаки на графа Леотоньского, черезъ тое що добирали розличнî способы штучнî о спôйманю Олѣ, котрî показувались все надаремнî. Але якъ знаемъ, що якъ ворогъ на кого напосядеся, то доти буде чатувавъ, поки не спôйме того кого бажае. Такъ

само сталося и зъ панною Олею, одыначкою графа Леотоньского.

Въ однôмъ селѣ Х.ôтдаленôмъ зо двѣ милѣ, навѣрно не знаю ôтъ села С. оденъ также графъ Жарганъ справлявъ своей дочцѣ весѣля, на которое були запрошенî и графъ Леотоньскій съ женою, а дочка ихъ Оля мала бути дружкою. Довѣдався о тôмъ ватажко Бариняк и заискрили ся ему очи великою радостію и въ часѣ коли малось ôтбувати тое весѣля, выбравъ зъ помежи своихъ товаришей трохъ ôтважныхъ и здоровыхъ легинôвъ, посылаючи до графа Жаргона, щобъ тамъ такъ справились, абы дочку графа Леотоньского Олю конечно украсти. По розказу Бариняка пôйшло тыхъ трохъ розбышакôвъ, котрî дорогою идучи радились межи собою розлично, якî на тое бы способы ужити. А бувъ тогди межи тими трома оденъ замашистый и ôтважный гуцулъ, котрый выдумавъ такую штуку; накупивъ дуже чудного выробу букетôвъ весѣльныхъ въ мѣстѣ Стрію, и перебрався въ хорошу паньску одѣжь и зъ кошикомъ букетôвъ прійшовъ до графа Жаргона межь забавляющихся гостей показуючи ихъ. Весѣльнî гостѣ узрѣли чудного выробу букеты, за котрî хорошо заплатили, а на конецъ еще его и погостили, якъ звычайно бувае у великихъ панôвъ при веселой забавѣ. И коли ôнъ такъ тамъ якійсь часъ гостився, то за той часъ на все добре приглянувся, и надъ вечеръ попращався дуже чемно и выйшовъ на двôръ до своихъ тыхъ двохъ това-

ришей, котрî ждали на него въ огородѣ замковôмъ. Тамъ выбрали собѣ були безпечное мѣсце, и полягали чатуючи на здобичь, по котру ихъ ватажко Бариняк̀ъ пôславъ.

Вечерь бувъ погôдный теплый и тыхій якъ звычайно маева нôчь. Небо засѣяне сотнями зôръ, а блѣдый мѣсяць межь зорями неначе споглядавъ цѣкаво на то все що зъ того буде. По охочимъ и веселимъ танци, выйшла панночка Оля зъ своимъ любимцемъ до огороду, щобы охолодитись та хвилинку ôтдыхнути и налюбуватись такимъ пречуднымъ маевымъ вечеромъ, тымъ рахкотаньемъ жабъ по болотахъ, котрî также неначе справляли свои концерта и сѣли собѣ въ огородѣ на лаву пôдъ одну крыслату яблонь, где покрѣплялися солодкими любовными словами и сердечными поцѣлуями. Коли узрѣли тое тыхъ трохъ ворогôвъ, що були въ тôмъ огородѣ притаились, дуже тымъ врадувались. Сейчасъ пôдôйшли тыхенько, и одинъ зъ трохъ вытягнувъ зъ за холяви довгій и острый нôжь, и такъ спритно всадивъ въ самое сердце еи любимця, котрому було имя Свойскій, що ôнъ наветъ не мавъ часу крикнути о поратунокъ, и повалився якъ довгій на землю. Въ той часъ вхопили Олю, и утѣкаючи радôснî чимъ скорше до своей печери, щобы потѣшити тимъ свого пана ватажка Бариняка.

Пôдчасъ утечи хочь просила и молила ихъ панночка Оля обѣцюючи дорогіи скарбы и всего добра, щобы лише житя даровали и пустили на

свободу. Але не помогли жадній просьбы та мольбы панночки Олѣ закаменѣлимъ серцямъ, лишь чимъ скорше гнали до своей розбышацкой печери. Коли побачивъ ватажко Баринякъ свою здобычь Олю, на котру такъ довшій часъ чатувавъ, та старався розличними способами ей спôймати, урадувався нею якъ незнати якими дорогоцѣнними скарбами и начавъ ласкати ею всякими лестними словами та способами, обѣцюючи нѣякой кривды не учинити. Тогды задля обезпеченя выбрались опришки изъ того мѣсця въ дальшій стороны, щобы хто не выслѣдивъ ихъ, шукаючи за Олею. Оля зразу и Бариняка просила та молила о увôльненье, обѣцюючи дорогіи скарбы и всего добра, но коли узрѣла, що ей всякій просьбы та мольбы суть неначе горохомъ кинений до стѣни, а що еще и противній тому стали, дала спокôй. И такъ зъ такимъ болемъ серця мусѣла выповняти свои повелѣнія боячись о свое житье. Но при всѣхъ тыхъ горяхъ и терпѣняхъ однакъ не забувала на Господа Бога, передъ котрого заносила все горячій свои молитви зъ тою надѣею, що Господь высвободитъ ей колись изъ такого пекла та нужденного житя.

Отже оставмо тое такъ печальное житье Олѣ, а перейдѣмъ дальше, що сталося потôмъ въ домѣ графа Жаргона и якъ скôнчилося весѣля.

По хвили выйшовъ также и графъ Леотоньскій съ своею женою въ сей огородъ, котрый бувъ весьма пречудноі красы, щобы ôтдихнути хвилинку пріят-

нимъ маевымъ вечеромъ, и насладжатись воздухомъ съ розличныхъ пахучихъ цвѣтôвъ и деревъ. Коли такъ ишовъ стежкою попри тую яблонь, въ той хвили кинувся Леотоньскій неначе опареный зобачивши лежащого трупа, коли приступивъ близше скоренько спôзнавъ молодого Свойского. Въ той часъ неначе духомъ вбѣгъ до салѣ забавляючихся гостий, где вчинивъ своимъ ужаснымъ крыкомъ великій рухъ, що молодый Свойскій въ огородѣ пôдъ яблонею лежитъ мертвый. На крыкъ Леотоньского, котрый прошибъ мовъ стрѣлою всѣхъ гостей вчинився-великій шумъ всѣ летѣли вѣтромъ въ огородъ переконатись о правдѣ. Якая печаль огорнула тогди гостей, не въ силѣ перомъ такои сцены представити, лишь самî можемъ тое поняти, що съ великимъ болемъ сердця оглядали трупа, на котрôмъ спôзнали заразъ, що ôнъ погибъ ôтъ ножа. Прибувшî думали зразу, що ôнъ самъ собѣ такую смерть учинивъ задля любви зъ кимъ, або зъ якой гризоты, зъ чого и такъ неразъ бувае межи молодими людьми. Но коли почали шукати при нѣмъ ножа, показалось, що ôнъ погибъ ôтъ рукъ мабудь ворожихъ, бо ножа при нѣмъ не найшли. Родичѣ Свойского коли узрѣли свого сына погибшого такою лютою смертію, то зъ жалю и розпуки умлѣвали такъ, що кôлька разъ въ тôмъ огородѣ при сынѣ, привернули йхъ присутнî ôтъ наглои смерти. Плакали за нимъ всѣ, якъ свои такъ и чужî, якъ молодî такъ и старî, бо его дуже всѣ любили, бо

ôнъ умѣвъ дуже прекрасно и романтично забавляти гостей пречудними своими розказами.

Вь тôмъ то часѣ такого великого руху, опамятався также и графь Леотоньскій за своею дочкою Олею. Впередъ начавъ за нею глядѣти по всѣхъ покояхъ графа Жаргона, и коли такъ шукали довшій часъ, а Олѣ нѣтъ, зробивъ также великій рухъ що пропала Оля. Шукали цѣлую нôчь по огородѣ та всюда мовъ-бы шпильку, но показались всѣ тî труды даремнî, бо за Олею и слихъ пропавъ.

И такъ то закôнчилась весѣльная забава въ домѣ графа Жаргона, где позбувся дѣдичь Свойскій свого сына, а графь Леотоньскій своеи дочки одиначки Олѣ. И вмѣсто зъ такъ веселой весѣльной забави повернути веселими та радôсними, дѣдичь Свойскій повернувъ зъ мертвымъ сыномъ, задля котрого мусѣвъ думати сейчасъ о похоронѣ, а графъ Леотоньскій безъ своей одиначки Олѣ пропавшои безъ вѣсти.

---

4. Подорожь и доля Петра.

„Терпенъ — спасенъ!“
(съ устъ народа).

Коли двохъ сынôвъ старого Якова опустили батькôвску хатыну, выйшли далеко за село коло камянного креста где розходились двѣ дороги, одна въ правую, а друга въ лѣвую сторону. Тутъ приустановились, вклякли при крестѣ и горячо молились до Христа Спасителя просячи о щасливу дорогу.

По укôнченю молитви попращались оба братя сердечно и розôйшлися. Петро въ правую, а Стефанъ въ лѣвую сторону.

Отже теперъ любезнî читатели оповѣмъ вамъ про подорожъ Петра, котрый пустивсь въ свѣтъ глядати долѣ.

День бувъ прекрасный и благопріятный, лишь тыхенькій вѣтрецъôтъ западу шелоскотѣвъ, неначе игрався зъ листями деревъ та молодымъ еще зеленымъ збôжемъ, котре буяло неначе морскій фалѣ, та представляло чародѣйный видъ. Такъ идучи Петро минаючи тî зеленî ниви, цвѣтучî сѣножата, буйнî лѣси, розличнî села та пишнî цвѣтучî огороды та сади, черезъ пять дней лишъ зъ тимъ однимъ бохонцемъ хлѣба и зъ тимъ однымъ серебнякомъ, за котрого куповавъ собѣ где коли якои живности, а ночуючи тамъ, где его заскочила нôчь, чи то пôдъ якою стыртою, чи пôдъ якою копицею, або въ якôмъ лѣсѣ где нибудь, щобы лишь спокôйно нôчь переночувати. Коли такъ ишовъ вандруючи Петро шестый день нестало ему уже нѣ хлѣба нѣ грошей, тожъ впросився у одного а при тôмъ и богатого господаря на нôчь, котрый не ôтмовивъ ему его просьбѣ. Коли такъ Петро осьмѣлившись при многихъ запытаняхъ господаря оповѣвъ о цѣлôй своей исторіи, якъ то ôнъ пращався при каменнôмъ крестѣ на роздорожу зъ своимъ братомъ Стефаномъ, и чому пустились оба въ дорогу. Сей господаръ назывався Алексѣй Люби-

нецкій, бувъ то мудрый, а при тôмъ примѣрный господаръ - хлѣборобъ, котрый дôйшовъ до того, що власными силами и щиримъ трудомъ добився хорошого маетку, тожь ôнъ спôзнавъ и въ Петрѣ хорошого, умного молодця, котрый въ такій спосôбъ, съ такимъ крѣпкимъ постановленьемъ велѣвъ покинути дôмъ, родичôвъ, ба и наветъ рôдное село, и безъ нѣякого гроша пускатись въ свѣтъ за щастьемъ. Алексій, котрый зъ великою увагою выслухавъ кождого слова молодого Петра сказавъ: — „Якъ я зауважавъ въ твоимъ оповѣданю твое намѣренье, дуже оно менѣ сподобалсся, тожъ хочу до твого намѣренія удѣлити кôлька еще добрыхъ радъ и пересторогъ, котрыхъ если будешся державъ, то можешь надѣятися допняти якого щастя въ свѣтѣ, а они не будутъ тобѣ тягаромъ. Отже они суть:

„1. То естъ передовсѣмъ, щобы памятати всегда о Бозѣ и жадной Его святой воли не супротивлятись, бо якъ пословиця голоситъ „Кто съ Богомъ, Богъ съ нимъ!“

„2. Що якъ коли кому що робишь, то роби все такъ, якъ бысь то самъ для себе робивъ“.

„3. Шануй старшихъ и не опускай бѣдного, якъ можешь ему що помогчи.“

„4. Будь терпеливый, бо якъ то пословиця голоситъ „Терпенъ — спасенъ!“

„5. Ратуй въ всякихъ бѣдахъ и нещастяхъ ближныхъ, не зважаючи и на свое житье.“

„6. Не будь гордимъ! бо такихъ Господь не любитъ, и николи такій человѣкъ не осягне ласки Божои!“

— Отже если тое будешь носити все у своей памяти, то николи въ нещастье не впадешь, а если бысь и впавъ коли въ якое нещастье, то однакъ оно выйде тобѣ такъ, що закôнчится щастьемъ.

Зъ великою увагою слухавъ Петро тіи такъ полезнй слова господара Алексѣя, и такъ вбивъ собѣ ихъ въ голову, що якъ лягъ спати, то довго, довго не мôгъ заснути, лишь роздумовавъ о тôмъ, якъ поступати, щобы сохранити тіи заповѣди. Коли рано пробудився Петро, и зôбравшись до дальшои подорожи, не знавъ якихъ мае дôбрати слôвъ, щобы за такъ хорошій нôчлôгъ и за тіи рады подяковати господарю, а господаръ пращаючись съ нимъ, подавъ ему еще кôлька добрыхъ радъ та науки, а при кôнци и подавъ ему ще и хлѣбъ та кружокъ сира, щобы на дорозѣ мавъ чимъ заспокоити голодъ.

И такъ середъ тыхъ розличныхъ роздумань слôвъ, котрй получивъôтъ такъ доброго господара Алексѣя, ишовъ дальше и за якихъ пять годинъ опинився въ однôмъ повѣтовôмъ мѣсточку Х. и тамъ остався вынайшовши собѣ добру роботу при однôмъ паровôмъ тартаку. Такъ черезъ пять лѣтъ безъ перерви, перебувъ щасливо при тôмъ тартаку, где не зважаючи на тяжку працю, держався при нимъ, памятаючи слова Алексѣя — „Кто съ Богомъ, Богъ съ нимъ!“ И по правдѣ такъ съ нимъ було, бо

Господь за его щирѣ молитви котріи часто его ангелъ заносивъ передъ престолъ Всевышного, скрѣплявъ его сили, а на конецъ зарядивъ и такъ, що властитель сего тартаку выбравъ собѣ его зъ помежи всѣхъ видячи его пильнôсть за фѣрмана до вôзка, зъ котрымъ все ѣздивъ за всякими интересами своеи фабрики, якъ скуповувавъ въ лѣсѣ дубы, кльоци и такѣ иншѣ матеріялы потребнѣ до тартаку.

Ôтъ того часу стало Петрови троха лекше житье, бо плата була значно пôдбôльшена, а робота тая цѣлкомъ не рôвналась до тои роботы котру ôнъ робивъ перше, где мусѣвъ всякѣ розличнѣ тягарѣ двигати. Але не довго такъ тѣшився Петро тою службою, бо заледво перебувъ пôвъ року, а все тое перемѣнилось въ иншую судьбу. А було то такъ: Разъ повертавъ Петро съ паномъ гдесь изъ дальшои мѣсцевости, где ѣздили куповати дубы для своеи фабрики, черезъ оденъ великій та густый лѣсъ, где и нôчь ихъ захопила. Они ѣдучи, та ѣдучи довшій часъ, не могли дôждатись кôнця того лѣса, а задля нôчнои темряви еще и зблудили. Ажь тутъ наразъ выскочило зъ поза корчѣвъ кôлька розбышакôвъ, а були они пôдъ ватагою знаного вже намъ ватажка Бариняка, встримали конѣ вхопили пана выволокли зъ вôзка и убили, а грошѣ якѣ були у него забрали. Теперъ начали радитись межи собою, що маютъ почати зъ фѣрманомъ Петромъ. Але самъ ватажко Баринякъ приступивъ до Петра, поглянувъ на него остро и спôзнавъ въ нимъ хорошого

здорового молодця, и начавъ намовляти, щобы приставъ до его ватаги грозячи смертію. Петро, котрый злякався смертію пана, а боячись щобы и его житя не позбавили, приставъ на тое и прирекъ, що буде вѣрно тѝ всѣ ихъ обовязки выповнявъ. Урадованѝ тымъ розбышаки въ той хвили забрали его зъ тымъ вôзкомъ зъ собою до своей печери.

Велика була тая печера, въ котрôй готовилось помешканье для нашого Петра, а при тôмъ була дуже нечиста, нехлюйна, вохка, темна та нездоровая. Коли такъ вступивъ Петро до тои печери, въ сей часъ ставъ мовъ перестрашеный и огорнувъ его великій жаль, бо побачивъ въ тôй печери прехорошу молоденьку панночку, въ котрôй спôзнавъ що то муситъ бути также спôймана жертва, бо сидѣла блѣда якъ стѣна и сумно очима водила по той печери. И такъ Петро перебувъ межи розбôйниками цѣлый пôврôкъ, где мусѣвъ зъ ними учащати на всякѝ розбôйства, а при тôмъ справувався якъ найлучше, такъ що они цѣлкомъ ему довѣряли въ его привязанности до нихъ, и якъ прійшла черга на него лишатись въ дома, то его лишали зъ тымъ увѣреньемъ, що буде справедливо свои обовязки выповнявъ, котрыми суть: стереженье розбôйничого господарства. Коли ôнъ такъ оставився першый разъ на тôмъ господарствѣ, мавъ случайность познакомитись зъ тою панночкою, ôтъ котрой довѣдався о ея имя, и що за одна и якимъ способомъ дôсталася до тои печери межи розбышацке гнѣздо.

Петро коли довѣдався о еи цѣлой исторіи, жаль ему еи зробилось и начавъ также розказувати ей и свою исторію. По довшихъ розговорахъ сказавъ Петро до Олѣ такъ: — „Дорогая Олю! не сумуй и не плачь, лишь молися до Господа Бога Отца небесного, котрый есть наймилосерднѣйшій, а ôнъ намъ поможетъ выдобутися изъ того пекла та нужденного житя знову на свободу, бо я намѣряю якъ еще разъ зôстану въ дома утѣкати изъ той печери и я тогди возьму и тебе зъ собою и ôтдамъ тебе твоимъ родичамъ, где будешь знову могла въ вôльности якъ колись проживати". Оля коли почула тіи слова, то такъ ей урадували и розвеселили, що ажь зъ радости той не могла слова изъ себе выречи, щобы хочь за тіи слова такъ прекраснî и щирî подяковати Петрови, лишь плакала обѣймаючи Петра, а Петро также зъ слезами въ очахъ успокоювавъ заплакану Олю.

И такъ минали днѣ за днями, котрî ставали для Олѣ и Петра неначе рокомъ, кождый день очѣкували той радôснои хвилѣ, коли мае знову остатись Петро на господарствѣ розбышацкимъ, щобы утечи изъ той такъ нужденной печери отъ такого гидкого та нужденного и грѣшного житя тамъ где серце ихъ рвалось до давнои золотои свободы, где знову будутъ могли въ свобôднôмъ чуднôмъ свѣтѣ, середъ всякихъ пріятностей проживати.

И такъ за Божою помочею дôждались они того вечера, коли припала знову черга на Петра

остатись въ дома. Коли сонце начало склонятись до западу и показались на голубôмъ небѣ безчисленнѝ зорѣ, выбралися тогди розбôйники зъ тои печери на рабôвництва. Петро знаючи въ котрую сторону они пôйшли, сейчасъ зôбрались обое скоренько и потыхенько выйшли, розглянули ся уважно коло печери и начали утѣкати въ противну сторону. И такъ утѣкали черезъ цѣлую нôчь самымъ лѣсомъ, ажь доперва коли начало вже зорѣти, выйшли изъ такъ темного та густого лѣса на поля, где узрѣли недалеко село котрымъ урадувались и пустились скоримъ ходомъ въ тую сторону. Коли прiйшли въ село, сейчасъ стали пытатись людей чи не знае кто за село С. и чи буде далеко зъ ôтси до него. Такъ пытались многихъ людей, ôтъ котрыхъ довѣдались, що до села С. буде добрыхъ шесть миль. Тогди упросивъ Петро одного господаря у котрого були хорошѝ конѣ щобы его до села С. завѣзъ, за що добре ему заплативъ.

---

5. Радôсть въ домѣ гр. Леотоньского.

»Возвеличити Господа съ мною, и вознесемо имя Его въ купѣ.“ (Пс.XXXIII).

Була то вечѣрная пора. Солнце що черезъ цѣлый день освѣчувало и огрѣвало цѣлу вселенну, начало спускатись до супочинку, а птички розносили свои чудніи вечернiи пѣсни, неначе складали тимъ свои подяки Всевышнему за той такъ пречудный

юлѣянскій теплый минающій день. Графъ Леотоньскій съ своею женою въ той часъ сидѣвъ въ крильци своего замка та присмотрувався зъ пріятностію пречудному вечерови та прислухувався пречуднымъ пѣснямъ щебетущихъ птичокъ въ огородѣ замковôмъ и также вечернымъ спѣвамъ повертающихъ дѣвчатъ зъ поля домôвъ. Въ той часъ приѣхавъ Петро зъ Олею и злѣзши зъ воза пустились прямо до замкового крыльця. Графъ Леотоньскій, що сидѣвъ въ крылци свого замка узрѣвъ двое осôбъ збли-жающихся къ нему, сейчасъ вставъ а коли прибли-жились близше спôзнавъ свою дочку пропавшую Олю та закликавъ зъ радости: „Оля, — Оля! Елено се ось наша Оля!“. Якая радôсна хвиля була для нихъ и для Олѣ то не въ силѣ того перо опи-сати, лишь можете самî собѣ представити, що радости и веселости не було границь. Леотоньскî радувались своею дочкою Олею, що ею еще живую побачили, на що вже и не надѣялись, щобы она где жила на свѣтѣ. А Оля радувалась знову тымъ, що выдерлася зъ рукъ розбôйникôвъ и изъ той такъ темной та вохкой печери и зъ такого нуж-денного житя знову на свободу до своихъ найлю-безнѣйшихъ родичôвъ, где знову буде могла сво-бôдно всякихъ пріятныхъ хвиль проживати. Потôмъ оповѣла цѣлу свою исторію родичамъ, якимъ спо-собомъ дôсталась въ розбышацкіи руки, а потôмъ якъ дôстався Петро котрый себе и ею выратовавъ. Зъ великимъ болемъ серця слухали родичî оповѣ-

даня своей донечки Олѣ, що слезы лялись якъ дощь, и довго не могли слова изъ себе добути. Коли такъ наплакались доволѣ, то изъ жалю, то зъ радости и по хвили обернувся графъ до Петра и сказавъ: — „Не маю у себе ничо такого найдорозшого, щобымъ мôгъ за се такъ хорошое спасительне дѣло учинити тобѣ пріятную надгороду, котрымъ я ся такъ урадувавъ, що еще такъ на моемъ сердцю легко николи не було якъ днесь, отже прійми ôтъ мене то: — щось здѣлавъ, то все для себе, що выратовавъ есь ôтъ рукъ розбышацкихъ, то выратувавъ есь для себе, ôтъ нынѣ она твоя жена, а ты ей мужь, а нашь зять, а тѝ всѣ скарбы котріи суть у мене, то вашѝ!“ Петро почувши тіи слова, зъ радости той не знавъ якихъ слôвъ дôбрати, щобы подяковати, и въ сей хвили упали обое до нôгъ родычамъ, котріи ихъ поблагословили, и за якійсь часъ графъ Леотоньскій справивъ весѣля для своихъ дѣтей.

Отъ и такое то щастье чекало бѣдного Петра, що куда ходивъ дякувавъ Всевышному за такъ благу утриману ласку, що зъ такъ бѣдного роду получивъ имя графъ, и все споминавъ слова господаря Алексѣя, у котрого разъ ночувавъ: — „Що якъ що кому робишъ, роби все такъ якъ бысь для себе тое робивъ и ратуй въ всякихъ бѣдахъ та нещастяхъ ближныхъ не зважаючи на свое житье!“.

6. Подорожъ и доля Стефана.

„Не остави мене Господи Боже мой, не отступи отъ мене. Вонми въ помощь мою, Господи спасенія моего“.
(Псаломъ 37.)

Знаемо вже долю Петра и знаемо якъ то ѳнъ зъ початку тяжко бѣдивъ, где впередъ мусѣвъ подорожувати въ холодѣ та голодѣ, а дальше якъ бувъ въ тартаку где мусѣвъ всякѣ тягари двигати, а на конецъ еще и попавъ межи розбѳйникѳвъ где бувъ примушеный учащати зъ ними на всякѣ рабѳвництва и такого подѳбного грѣха допускатись. Отже теперъ пѳйдемо дальше якая судьба провадила его брата Стефана.

Коли розлучився Стефанъ зъ своимъ братомъ Петромъ, якъ знано вже намъ зъ подорожи Петра коло того камянного креста, ишовъ также черезъ цѣлыхъ четыри дни, лишь зъ тымъ однымъ бохонцемъ хлѣба, а ночуючи звычайно тамъ где его нѳчь напала. И такъ идучи пятый день, а такій голоденъ що не мѳгъ навѣть на ногахъ удержатися, бо хлѣба му вже не стало и зъ срѣбняка не мавъ уже анѣ крейцара и сѣвъ собѣ при однымъ малымъ лѣсочку на березѣ одного рова, где начавъ роздумовати о своемъ голодѣ. Въ той часъ переходивъ попри той лѣсокъ лѣсовый а побачивши хлопчину, звернувъ на него увагу и ставъ выпитуватись що ѳнъ за оденъ где и за чимъ иде. Малый Стефанъ побачивши передъ собою лѣсового, налякався що навѣтъ

не мôгъ слова выречи, но коли узрѣвъ що лѣсовый начавъ лагôднымъ и добрымъ серцемъ до него промавляти, тогди розсмѣлився лучше до него и ставъ оповѣдати про цѣль своеи подорожи, и то такимъ слабымъ голосомъ, що лѣсный мусѣвъ приближитись до него, щобы мôгъ почути его слова и порозумѣти его оповѣданя. Коли лѣсный почувъ такъ тихи̂ его слова, сейчасъ догадався причину тихои мови. Заразъ взявъ его зъ собою до лѣсничôвки где подавъ ему ѣсти, а самъ дивуючись плакавъ зъ жалю, що такій малый хлопецъ, котрому минуло лишь дванайцятъ лѣтъ и пустився въ свѣтъ глядати доли.

Якъ малый Стефанъ заспокоивъ уже голодъ, подяковавъ лѣсному за его такъ доброе серце и пустився знову въ дальшую дорогу.

День бувъ тогды весьма горячій, въ саму полудневую пору, коли ясное солнце найлучше припѣкало, ишовъ ôнъ такъ берегомъ однои рѣки, котра перепливала черезъ середину села Б. Такъ идучи узрѣвъ якъ одна малая дѣвчина купалась зъ многими дѣтьми и ишла чимъ разъ дальше та дальше въ глубину и стала потапати. Зауважавъ тое малый Стефанъ, а умѣвъ вже добре пливати, и не надумуючись много, скочивъ скоренько въ воду, вхопивъ малу потопающу за волося и вытягнувъ на берегъ. На великій рухъ котрый учинили дѣти, збѣглись близкі̂ сусѣды, ôттерли и спôзнали що то була дочка мѣсцевого священника, котра повертаючи зô школы зъ другими дѣтьми пôйшла до рѣки купатись.

Коли мала дѣвчинка прійшла до себе, занесли ею сусѣди до священника, а зъ нею привели и малого Стефана, котрого предѣтавили священникови яко высвободителя ôтъ потопленя его донечки Анни.

Священникъ Григорій поглянувши ласкаво на малого хлопця, сейчасъ спôзнавъ, що сей малый хлопчина не есть изъ сего села, и дякуючи ему за такъ спасительное дѣло, и похваляючи его ôтвагу, споглядавъ ôтъ часу до часу на малого Стефана, и по хвили запитавъ:

— „Сыну що ты за оденъ и зъ ôтки идешъ?“

— Охъ я зъ далека отче добродію — ôтповѣвъ коротко не смѣливо хлопчина.

— Зъ ôтки? — вспрошувавъ дальше отецъ Григорій.

— Я зъ села Т. сынъ убогого зарôбника старого Якова, а иду въ свѣтъ шукати для себе иншого таланту, бо зъ того, що они заробляли тяжкою працею при рубаню дерева въ горахъ не було менѣ при чемъ удержатись! — ôтповѣвъ прослезившый ся хлопчина.

— Такъ, а якъ ся звешъ? поспитавъ дальше отецъ Григорій.

— Я называюсь Стефанъ, ôтповѣвъ малый хлопчина, и въ той хвили начавъ оповѣдати ширше про цѣль своеи подорожи, въ котрой згадавъ также про своего брата Петра.

Священникъ Григорій, котрый выслухавъ уважно оповѣданя малого Стефана, спôзнавъ въ нимъ хо-

рошого умного молодця и мудріи гадки и постановленя, сказавъ: — „Якъ зауважавъ я твои постановленя, выслухавши оповѣданя о цѣли твоеи подорожи, спôзнавъ тое що ты пустився ити на добру дорогу. Отже коли случилось таке, що ты яко цѣлкомъ чужій, и не зважаючи на небезпечнôсть своего житя, а кинувся въ воду щобы выратовати потопающу, то на тôмъ закôнчилась вже твоя подорожь, котрою добуваешь ся власными своими силами о лучшое щастье. За тое ôтъ нынѣ зôстанешь ты при менѣ яко моимъ сыномъ, а я твоимъ отцемъ; — сказавъ отецъ Григорій, и зъ тои любви погладивъ малого Стефана по головѣ.

Малый Стефанко изъ тои радости стоявъ мовчки и не знавъ що зъ нимъ дѣеся, — „чи то сонъ, чи то справедливо такъ есть“ — думавъ ôнъ собѣ, но коли по хвилевôмъ мовчаню учувъ знова щиріи слова отца Григорія, тогды упавъ до нôгъ такъ доброму добродѣю, а отцу зъ того слези лишь покотилась по лици, и въ той хвили пôднявъ отецъ Григорій малого Стефанка, взявши его за руку, и запровадивъ до своего алькира показуючи хорошѝ предмети, образы, та шафу зъ книжками, поучаючи що то есть наука, книжка, читанье, обѣцюючи также учити его письма, щобы мôгъ всѣ книги читати и поняти яка въ ныхъ наука находится. По тыхъ словахъ засѣяло Стефанове лице великою радостію и ôнъ осмѣлившись запытавъ: — „Такъ отче добродѣю, чувъ я много про письмо и книжки, и якіи

въ ныхъ науки находятъ ся, але щожь; якъ вамъ вже знано зъ моего оповѣданя, що менѣ о тôмъ я думати не можь було, но не було на тое якъ, бо отецъ и маты були дуже бѣдни̂, и я задля того убожества бувъ змушеный уже ôтъ семого року ходити зъ батькомъ до лѣса, где насъ т. е. зъ моимъ братомъ Петромъ приучували робити сокирою або трачкою."

— „И я также любезный сыну — ôтповѣвъ отецъ Григорій — на священника такъ легко не выйшовъ, бо и менѣ було и то еще труднѣйше якъ тобѣ теперъ, щобы я мôгъ выучитись письма. И тяжко то приходило, що неразъ и въ голодѣ та въ холодѣ мусѣвъ учитись не маючи где навѣть и нôчь переночувати, но але Господь спôзнавъ мое постановленье и выслухавъ мои̂ щирî молитви, та поблагословивъ мене тымъ, що я дойявъ священического стану. Отже послухай любезный Стефаню уважно, а я тобѣ оповѣмъ цѣлую исторію моего житя, якъ то я власными силами выучився письма и такъ пôзнѣйше ставъ и священникомъ".

Въ той хвили добродѣйка принесла и поставила горячого чаю на стôлъ передъ ныхъ, при котрôмъ отецъ Григорій начавъ оповѣдати такое:

Давно то дѣялось, еще въ тыхъ часахъ, коли то еще въ нашой Галичинѣ не було такъ шкôлъ якъ нынѣ, що майже въ кождôмъ селѣ есть яка така малая школа, где учатъ сельскихъ дѣтей письма. Въ давнѣйшихъ часахъ тому пятьдесять

лѣтъ назадъ було тяжше за тое, бо лишь богатшѝ господарѝ могли учити дѣтей письма, а малымъ господарямъ и бѣднымъ и не въ головѣ було тое, бо не було зъ ôтки. Также професорôвъ такихъ якъ нынѣ въ тогдашныхъ часахъ не було, лишь такъ званѝ були дякоучителѣ, що зôбравъ въ селѣ дякъ кôлька хлопакôвъ и учивъ зъ псалтиря читати, а за тое давали дякови то грошѝ, збôжа, або помагали ему тымъ, що выорутъ, засѣютъ, снопôвъ привезутъ въ часѣ жнивъ и т. и., бо дяки то були звычайно бѣднѝ, якъ церковна мишь.

Въ тыхъ то часахъ на Пôдгôрю въ однôмъ невеличкôмъ селѣ чорткôвского повѣта жили мôй отецъ, котрѝ тяжкимъ трудомъ у дворѣ заробляли не величкій грôшъ, зъ котрого удержували себе, жену и насъ двое дѣтей, старшій я, а молодша моя сестричка Мариня. Коли я дôйшовъ до десяти лѣтъ тожъ бѣда приневолила и мене ходити до того двора на роботу, где лѣтомъ бувъ я съ часта погоничемъ, а въ зимѣ коло худобы въ стайни або таку иншу роботу робивъ якѝ въ мене выстарчали сили. За тое то панъ плативъ менѣ вѣсѣмъ дукатôвъ, т. е. 16. крейцарôвъ, бо въ тогдашныхъ часахъ тая плата була еще доброю, а задля мене малого хлопака досыть доброю. Ôтъ того часу тѣшились мои родичѣ, що я якій такій грôшъ принесу въ недѣлю. Коли я такъ у дворѣ где що робивъ, спôзнався зô мною старый Марцѣнъ паньскій льокай и бравъ мене все по роботѣ до себе, где помагавъ

ему где въ якôй роботѣ, то черевики выпуцую, мундуръ обчешу и т. и. и за тое я вже тамъ и повечерявъ, пообѣдавъ, а часомъ где якого кавалокъ мяса та хлѣба и до дому. Родичî мои тѣшились тымъ дуже, що я до всего бувъ такъ цѣкавый и здôбный и неразъ напоминаютъ мене: — „Гриню шануйся и будь завсѣгды цѣкавый, а панъ якъ зобачитъ тебе, що ты такій до всего цѣкавый та здôбный, то може тебе взяти колись на Марцѣнове мѣсце за льокая, бо видишь ôнъ вже старый, а сили пôсля его старости не служатъ ему.“

И такъ проминувъ рôкъ, а я такъ дальше ходивъ на роботу до того двора, а у вечеръ заходивъ я до старого Марцѣна, где помагавъ я ему у всякôмъ трудѣ. Бувало встану досвѣта и чимъ скорше бѣжу до пана помагати старому Марцѣнови позамѣтати, порохи пообтирати и такъ все що лишь було потреба, а нѣмъ кличе польовый на роботу, то я вже готовый, тамъ все поробивъ и иду знова до дальшои деннои роботы. Панъ выдячи мою цѣкавôсть до всего и по якôмсь часѣ взявъ мене до себе, до помочи старому Марцѣнови, котрый вже не бувъ въ силѣ такъ звиватись якъ колись. И панъ перебравъ мене тогды сейчасъ въ льокайскій мундуръ и назвавъ мене Гржегоржонъ, звычайне по польскî, бо въ тогдашныхъ часахъ причисляли польску мову яко до паньскои та шляхоцкои, а русску мову до простои та хлопскои. Но въ тогдашныхъ часахъ мало що кто и розумѣвся на значеню мови,

и не дбали о тое, а особенно бѣдніи люди, котрымъ придавалась все якась потреба до двора.

Родичѝ тѣшились тымъ, що панъ такъ мене дуже полюбивъ и чулись ôтъ тои хвилѣ щастливѣйшими, бо я и грошей бôльше заробивъ, и убратись було въ що. Наветъ и тымъ тѣшились, що панъ менѣ вмѣсто хлопского имени давъ красше паньское, котрымъ и гордилися. Но Господь, котрый есть найлучшій и наймудрѣйшій отецъ, иншую долю судивъ для мене, якъ родичѝ мои думали.

Коли я такъ побувъ у пана якійсь часъ, приглянувъ ся всему, а найбôльше впало менѣ до вподобы тое, якъ панъ альбо паньскій сынокъ Юзефъ читавъ розличнѝ книжки и газеты. Я выдѣвъ тое и мене зôбрала велика охота навчитися письма: — „Незнати чи бы я мôгъ навчитися письма, та чому нѣ, навчивъ бы ся, але где и якъ? панови нѣякъ казати, а родичѝ бѣднѝ не мають зъ ôтки, а еще якъ скажу тое родичамъ, то ще можутъ и сварити на мене за тое!“. Такіи мысли стали ôтъ тои хвилѣ забивати голову и ходивъ я ôтъ тогды все въ задуманю гей-бы не свôй. Ôтъ того часу я и охоту стративъ до працѣ, що потôмъ и панамъ стало дивно що зô мною есть. Пытались мене паны та и Марцѣнъ що менѣ таке сталось, но я никому не ôткрывъ своеи тайни, котра була такъ сильно завязана у моей головѣ.

Разъ такъ въ такôмъ задуманю, прійшовъ я до свого батька, и коли батько зобачивъ мене и дивно

ему сейчасъ стало, бо я якъ прійшовъ коли давнѣйше, то веселый, щось сказавъ, а теперъ гей-бы не той; и ставъ по хвили мене пытатись: — „Гриню що тобѣ такое що ты такъ посоловѣвъ и ставъ гей-бы не той, чи може що злого тобѣ случилось, можесь слабый, або може панъ чого сваривъ на тебе, скажи?“. Але я стоявъ мовчки, та не мôгъ ôтважитись своему батькови ôткрыти своихъ бажань, бо знавъ я тое дуже добре, що родичѣ недопоможутъ менѣ въ тôмъ ничого, задля своеи бѣдности, и що еще будутъ противнй тому. Але по довгихъ батькôвскихъ вопросахъ, сказавъ я батькови все, и додавъ: — „Тату, кажѣтъ що хочете, то таки я мушу ити туда, куда мене веде провидѣніе!“. Коли почули батько ôтъ мене тіи слова, задумалися, и по довгôмъ задуманю сказали такъ: — „Отъ сыну, пусте приплило тобѣ до голови, що забагаесь тобѣ якого тамъ письма, не шанувавъ бы ты ся у пана, коли тобѣ добре; убратися маешь въ що, и то убранье паньске, ѣсти также маешь що доволѣ, и то не що будь, але то що и паны ѣдятъ, и грошй маешь, и що ще ты хочешь? Лучшого щастя и на цѣлôмъ свѣтѣ не найдешь! А письмо гадаешь що тобѣ дасть хлѣба? О нѣ сыну! Бо якъ выдишь що и я не умѣю письма и жию на свѣтѣ, тожъ и ты будешъ живъ такъ само хочь и читати не будешь умѣвъ. А ты кажешь, що таки туда пôдешь, куда тебе мисли ведутъ, то значитъ: що ты хочешь пана, а при тôмъ и насъ старыхъ покинути, и щожь бы

мы тогды зробили, розважь собѣ самъ! Отожъ выбый собѣ то все зъ головы, до чого тебе тягне, бо мы бѣдни и намъ хлопамъ то цѣлкомъ не придастся. А якъ будешь умѣти письмо, то чи будешь заразъ попомъ гадаешь? О далеко тобѣ сыну до того!".

— „Попомъ, не попомъ, але таки добре бы тое было, бо я ще молодый, и колись стало бы менѣ тое щастьемъ може!" ôтповѣвъ я тыхенькимъ голосомъ.

Тато менѣ еще перебивали тое дальше и все радили, щобы я таки покинувъ тіи гадки, а тримався двора. Теперъ спôзнавъ я що батько про тое и чути не хочутъ и жаль огорнувъ мене въ тую хвилю, але я свого жалю не показавъ родичамъ, тôлько попращався зъ ними якъ звычайно до ôтходу и пôйшовъ знову до двора до своеи рôботы.

И такъ минали днѣ за днями и зъ кождымъ днемъ горячійша охота ставала въ менѣ до письма. И по довгихъ тыхъ своихъ думкахъ постановивъ покинути я двôръ, пана, родичôвъ и рôдное село и пôйти въ дальшій свѣтъ глядати иншого щастя. Якъ загадавъ, такъ и здѣлавъ, зладивъ я собѣ гдещо на дорогу, и такъ щобы панъ и слуги двôрскій не знали выбрався я у вечерь въ дорогу.

Вечерь бувъ погôдный, памятаю тое якъ бы нынѣ, небо засѣяне сотнями зôръ, а блѣдый мѣсяць межи зорями, неначе управитель держави освѣчувавъ своимъ блѣдымъ свѣтломъ тую нôчну темряву, а легонькій вѣтрецъ своимъ шепотомъ неначе розмовлявъ зъ листями деревъ. Выйшовъ я такъ за

село на поле и чогось лячно сталось такъ ночею пускатись менѣ въ дорогу. Пôдôшовъ я такъ дальше пôдъ сусѣдне одно село, где вынайшовъ собѣ добре мѣсце до супочинку пôдъ одною копицею конюшины, где вклякъ я и щиро помолився, а бдтакъ лягъ спати. Коли я такъ лежу, стали менѣ знова всякî мисли заходити до головы и середъ тыхъ розличныхъ мислей склонивъ мене сонъ и я заснувъ. Снится менѣ, що я гдесь выйшовъ на дуже высоку гору, где бувъ пречудный садокъ зъ розличними овочевыми деревами, и я вылѣзъ на одную яблонь и ставъ рвати яблока, але на нещастье гиляка на котрôй я стоявъ зломалась, и я впавъ що ажъ застогнавъ черезъ сонъ, и въ тôмъ пробудився. Поглянувъ я протерши очи на свѣтъ, зобачивъ що уже стало свитати. Я схопився тогди скоренько, промивъ очи росою, покрѣпився молитвою и пустився скорымъ ходомъ въ дальшу дорогу.

Завитавъ ранокъ. Сонце вказало свое ясное лице, и розсыпало свои золотî лучî на ту святу земленьку. Ниви зъ буйными збôжами лишь бтъ лигенького вѣтру буяли неначе морскіи фалѣ и представляли чародѣйный видъ. По сѣножатахъ, лугахъ зеленыхъ роса бтъ сонця неначе перлы свѣтилася, а изъ пречудныхъ цвѣтôвъ выходила благопріятная вонь, а птички лѣтаючи попадъ тіи буйнî ныви та роскошнî сѣножати, возносили хорошî пѣсни, неначе складали подяку Всевышному за такъ пречудный ранокъ. Такъ я ишовъ черезъ цѣлый день, ажъ

надъ вечерь якъ солнце начало склонятись до западу, зобачивъ я чоловѣка, котрый ѣхавъ малыми конятами зъ поля домôвъ. — „Татусю, татусю! — закликавъ я — озмѣтъ прошу васъ мене троха на вôзъ, бомъ такъ ослабъ, що ледви ноги мене несутъ!". Чоловѣкъ оглянувся на задъ себе, коли почувъ тіи слова, а зобачивши мене, сейчасъ встримавъ малй конята. — „Ходи, ходи дитинко, сѣдай чейже не затяжишь богато и скорше будешь въ селѣ!" сказавъ господаръ. Почувши тіи слова, по котрыхъ заразъ спôзнавъ я що то бувъ за чоловѣкъ, сѣвъ я тогди на вôзъ коло господаря и начавъ оповѣдати всю свою исторію. Господаръ выслухавъ уважно мого оповѣданя, взявъ мене до себе и обѣцявъ мене зъ другими хлопаками учити письма и въ кôнци повѣвъ менѣ, що ôнъ естъ въ селѣ дякомъ.

Утѣшився я тою обѣцянкою старого дяка, и коли приѣхалисьмо вже на подвѣря, я зъ тои радости скочивъ скоренько зъ воза, выпрягъ конѣ, помôгъ заточити вôзъ пôдъ дахъ, а потôмъ пôйшлисьмо до хаты и при вечерй оповѣдавъ я дальше про цѣль своеи подорожи. Такъ перебувъ я у того дяка черезъ цѣлый рôкъ, где за той часъ выучився я дуже красно письма такъ що и апостоли въ церквѣ прочитавъ. Тѣшився тымъ дякъ, тай и люде хвалили мене за мôй дзвôнкій голосъ и всѣ казали що зъ мене шось буде, але я и не думавъ нѣколи доступити до чогось высшого.

Ажъ на веснѣ заслабъ старый дякъ, казали

що гдесь перестудився, и довго не лежавъ, бо и такъ вже бувъ вь лѣтахъ, а захопила еще его и слабôсть, тожь мусѣвъ по довгôмъ своимъ житю опустити сей свѣтъ, а перебратись до вѣчности. Сумно начали заводити дзвоны по старôмъ дяку, бо то ще и человѣкъ бувь, якого пошукати було. Заплакали за нимъ всѣ, якь старî такъ молодî, яко звычайно за своимъ добрымъ учителемъ, а найбôльше плакавъ я якобы за своемъ рôднымъ отцемъ. Но то все проминуло, якъ той дымъ, похоронили старого дяка въ великой почести, где мѣсцевый священникъ сказавъ пращальну надгробну проповѣдь, котра всѣхъ людей зворушила до слезъ. А громадяне поклали хорошый памятникъ где и до нынѣ еще стоитъ. Но не въ тôмъ любый Стефаню тую исторію менѣ розтягати за того старого дяка, хотяйбы и бôльше було що о его житю оповѣдати, а также та наука для всѣхъ придала бы ся, але пôйдемъ дальше.

По смерти дяка бувъ я еще кôлька днѣвъ, а що старая дячиха не хотѣла сама газдувати, бо и сили еи до того вже не служили, роздѣлила не величкій маетокъ межи двохъ сынôвъ, котрî були вже поженени, а сама осталась при старшôмъ сынѣ, щобы безъ журбы доживати своихъ лѣтъ. Я видячи тое мусѣвъôтдôйти. И покинувъ я село и пойшовъ въ свѣтъ шукати якои службы, щобы не згинути лишъ зъ голоду. Взявъ я собѣ на дорогу крôмъ где якои живности, що менѣ дячиха була зготовила, также и сей псалтиръ зъ котрого небôщикъ дякъ

учивъ мене читати. И той то псалтиръ еще и нынѣ маю и то тримаю его въ великомъ пошанôвку. И по кôлькохъ дняхъ своеи подорожи опинився я въ мѣстѣ Самборѣ, где ставъ я у одного богатого господаря на передмѣстю до службы. Сей господаръ назывався Павло Пôдгайный и удержувавъ школярôвъ на вѣктѣ, котрî ходили до мѣста Самбора до школы.

Коли я такъ служивъ у того господаря, познакомився я зъ тыми учениками и розповѣвъ имъ исторію своеи бѣди и якимъ способомъ я выучився письма. Выслухали все тіи ученики мого оповѣдання и спôзнали що у мене есть велика охота до дальшои науки, и жаль имъ стало мене, що я такій здôбный до науки и задля свого убожества змарную свое житье, и урадились мѣжъ собою щобы купити менѣ книжки и посылати на свôй коштъ до школы. Такъ и здѣлали. Ходивъ я до школы гдемъ найкрасше учився и по окôнченю рôчнои науки зôставъ я принятый до другои клясы.

Коли наступили вакаціи, розъѣхались ученики до своихъ батькôвъ, щобы пôдчасъ вакацій повеселитись та забавитись зъ своими товаришами. Попращався я зъ ними и мусѣвъ остатись и жаль менѣ стало за ними, бо велика бѣда огорнула мене въ той хвили. Бо якъ були ученики то платили харчъ и за мене, а коли они розъѣхались, не мавъ я зъ ôткы платити господареви за харчь, а господаръ дармо не хотѣвъ дати. Изъ тои журбы вый-

шовъ я до мѣста, а такій голоденъ що ажъ въ очахъ менѣ чорнѣе, бо другій день вже якъ я ничого въ губахъ не мавъ. Ажъ тутъ надходитъ якійсь панъ и ставъ мене пытатись: — „Чи не вчили бы вы паничу мого сынка читати?“ поглянувши на мене гейб-ы знавъ що я бѣдный и не маю ничого. — „А зъ ôтки вы пане знаете що я бѣдный школяръ?“ запытавъ я его, бо менѣ тое стало дуже дивно, зъ ôтки ôнъ знае мою бѣду. — „Я знаю васъ знаю, — ôтповѣвъ панъ, — еще зъ второ̂къ, якъ вы начали еще ходити до школы, а оповѣдавъ менѣ за васъ вашъ господаръ Павло Подгайный, въ котрогосьте стали на службу!“. Я вздыхнувъ до Господа Бога и въ мисли ставъ я дяковати Всевышному що по̂славъ менѣ пана, при котро̂мъ вже можу мати харчь, спанье и може и убранье еще. — „А чомужъ-бы нѣ, зъ охотою буду учити!“ — ôтповѣвъ я радо̂сно. И въ то̂й хвили по̂йшовъ я зъ паномъ до его помешканя и обѣцявъ за науку свого сына давати менѣ харчь, но̂члегъ и убранье, а коли покажеся що буду добре учити то и грошй въ додатку.

Ôтъ тои хвилѣ старався я всѣми силами щобы того паньского сынка добре выучити письма. И въ скорѣ показалась моя праця не даремна, бо за оденъ мѣсяць паньскій сынокъ понимавъ дуже красно и панъ выдячи що я стараюсь о выученье его сынка, додававъ менѣ еще и по золотому якъ обѣцявъ. Ôтъ тогды стало менѣ троха лекше жити на свѣтѣ, и въ такій спосо̂бъ помагавъ я собѣ въ дальшо̂й

своей науцѣ. И такъ за Божою помочею и добрыхъ людей перейшовъ я щасливо всѣ клясы. По окôнченю шкôлъ вступивъ до львôвской семинаріи, где по якôмсь часѣ зôставъ священникомъ. Ôттакъ оженивъ я ся зъ дочкою одного старенького священника за Львовомъ, где оставсь пôзнѣйше на парафіи. А высвященъ я митрополитомъ Григоріемъ Яхимовичемъ.

Отъ и такимъ то способомъ любезный Стефаню вступавъ я по дорозѣ своеи науки не зважаючи на всякî недостатки и невыгоди, а зносивъ я все терпеливо, пôддавшись цѣлкомъ воли Божой. — „А чиськте були потôмъ съ своими родичами, отче добродѣю, якъ вы вже були высвященî на священника?“ — поспытавъ дальше цѣкáво малый Стефанко.

— „Бувъ, чомужъ нѣ! Отже власне хочу тобѣ еще то доповѣсти“, — сказалъ отецъ Григорій и начавъ дальше оповѣдати такое: — „Коли я вже бувъ священникомъ, задумавъ я выбратися на Пôдгôрье до свого родымого села, щобъ довѣдатись о своихъ родичахъ чи еще жіютъ, а якъ жіютъ щобъ ихъ тою веселою вѣсткою потѣшити. Приѣхавши до свого рôдного села, довѣдався я що жіютъ и где мешкаютъ и вступивъ до той самой низенькой двôрской хатыни, котру я еще передъ пятнайцяти лѣтами полишивъ. — „Слава Іисусу Христу!“ — поздоровивъ я своихъ родичôвъ переступивши порôгъ хаты, и въ той хвили огорнувъ мене великій жаль, бо побачивъ я свою рôдную матерь на смертной по-

стели, мовъ стѣна блѣду, а старенькій мôй тато сидѣли при постели на ослонѣ зô слезами въ очахъ. — „Слава на вѣки Б гу святому!“ вчувъ я тыхенькій голосъ зъ устъ своего найдорожшого отца, и на тіи слова встали гейбы перестрашенй и чимъ скорше спѣшили до мене щобъ привитати, якъ звычайно поцѣлувати въ руку. Але я не допустивъ до того, щобы мôй рôдный отецъ, цѣлувавъ мене въ руку, лишъ чимскорше взявъ я ихъ за руку и поцѣлувавши, сказавъ: — „Не вы мене, але я васъ, бо я не достоинъ щобы вы мене цѣлували въ руку, бо я вашъ сынъ Гринь, котрый передъ пятнайцятими лѣтами пропавъ безъ вѣсти. Бо Господь Богъ не хотѣвъ, щобы я такъ марнувавъ свое житье по панскихъ дворахъ, но иншую долю призначивъ менѣ, а то на тое, щобы и вы мали при кôмъ на старіи лѣта свобôдно ôтпочати!“.

По тыхъ словахъ я провитавъ своихъ родичôвъ, а тато стояли и лишъ споглядали на мене, а слезы ихъ и мои лялись якъ дощъ и оны довго, довго не могли слова изъ себе добути. А мама що лежали безъ памяти и мало обзывались, то теперь дôбрали всѣхъ своихъ силъ и промовили зъ радости: — „Сыну мôй сыну, ходы нехай тя хочь передъ смертію обійму своими руками, та нехай ся подивлю еще на тебе“. Я розплакався, а маты притулила мене до своихъ грудей и такъ скôнчила житье. Якій смугокъ бувъ въ той хатынѣ, то представити и оповѣсти не можна. Поховали небôжку въ великой почести, при участію

трохъ священникôвъ. А нынѣ тамъ стоитъ великій камянный памятникъ, окруженый чотырма корчами вышень, до котрого я каждого мѣсяця ѣду.

По смерти моеи матери, забравъ я свого отца и сестру, котра вже була ôтдана за двôрского фѣрмана до себе. Отецъ жили при менѣ еще вôсѣмъ лѣтъ, а для своеи сестри купивъ я кôльканайцятъ моргôвъ поля, повыставлювавъ хорошй господарскй будынки, где отъ недалеко въ сусѣдствѣ мене жіе до днесь щастливо !“

Такое то оповѣдавъ отецъ Григорій, малому Стефанови, котрый зъ великою увагою слухавъ каждого слова. Тогды отецъ Григорій записавъ его до школы, а пôзнѣйше, коли выучився добре письма, давъ его до высшыхъ шкôлъ, а ôттакъ до семинаріи, где зôставъ также священникомъ. Потôмъ оженився зъ тою дочкою священника Анною, котру передъ лѣтами, выратувавъ ôтъ потопленя, и дôставъ першую парафію въ селѣ С. где его братъ Петро якъ вже намъ знано, бувъ зятемъ графа Леотоньского. И такъ той молодый священникъ Стефанъ, котрый бувъ лишъ до помочи старенькому священникови Льву, на той парафіи въ селѣ С. перебувавъ цѣлый рôкъ, не знаючи що той молодый графъ есть рôдный его братъ Петро, а Петро знова, также ничого не знавъ про того молодого новоприбувшого священника Стефана, ажъ допервa коли умеръ графъ Леотоньскій, а священникъ Стефанъ бувши на похоронѣ, и пôзнѣйше розмавляючи съ молодымъ графомъ Петромъ довѣ-

дався, що ôнъ есть никто иншій, якъ его рôдный братъ Петро, а сынъ старого Якова. По тѣй розмовѣ показались Стефанови радосни слезывъ очахъ, котрі не позваляли ему довше тои тайны вздержувати и промовивъ зъ радости взявши Петра за руку: — „Якъ ся маешъ брате мôй солодкій Петре. По твоимъ оповѣданю спôзнавъ я, що ты еси мôй рôдный братъ Петро, а сынъ нашого старого ôтця Якова. А я твôй братъ Стефанъ. Чи памятаешъ нашi першi часы, якъ мы началися пускати въ свѣтъ за щастьемъ, и коло того камянного креста, где розходилися двѣ дороги, мы пращались, и розôйшлисьмося ты въ правую, а я въ лѣвую сторону?“

— „А чомужъ бы нѣтъ, памятаю, такъ бы то лишъ вчера було, брате мôй Стефане! а то ты? якимъ ты чиномъ допнявъ священского стану?“ — крикнувъ радôстнымъ воскликомъ, а въ той хвили обнялись два рôдніи брятя, та цѣловалися и той всей радости не було границь. По тôмъ оповѣвъ Стефанъ свою истрію, по котрой повклякали и щирымъ серцемъ молились до Господа Бога, дякуючи за такъ благi ласки, котріи ôтъ него отримали.

Отъ того часу, отъ коли спôзнались два рôдніи братя, проживали черезъ весь часъ своего житя въ великôй любвѣ ходячи часто одинъ до другого, где знову разомъ молились, и такъ дяковали Всевышному за тіи ласки котріи осягнули ôтъ Него.

7. Радôснѝ Зеленѝ Сьвята.

Возоветъ къ мнѣ и услышу его, съ нимъ есьмъ въ скорби, изму его, и прославлю его. (Псаломъ Давида.)

Було то пôзною ночею зеленой суботы. Отецъ Стефанъ еще не спавъ, лишъ сидѣвъ въ алькирѣ при столику, и ôтчитувавъ своимъ звычаемъ вечернiи молитви, та роздумовавъ о завтрѣшнôмъ празднику Сошествiя святого Духа, якую бы то въ такъ великiй праздникъ - храмовый сказати хорошую проповѣдь своимъ парафiянамъ. Ажъ тутъ наразъ вбѣгае служниця, котра также еще не спала, лишъ зъ добродѣйкою поралася при всякихъ печивахъ, бо було запрошеныхъ много священникôвъ изъ сусѣдныхъ селъ на такъ великiй праздникъ, межи котрыми мавъ приѣхати также и отецъ Григорiй.

— „Отче! — сказала служниця — прiйшовъ оденъ господаръ, зъ якимсь мабудь важнымъ дѣломъ до васъ, бо проситъ щобы вы якъ найскорше выйшли!“

Стефанъ не надумувався много, лишь якъ тое учувъ, сейчасъ залишивъ читанье и чимъ скорше поспѣшивъ до того господаря, котрый очѣкувавъ его въ кухни.

— „Отче! — промовивъ скоренько господаръ, узрѣвши священника передъ собою — ходѣтъ чимъ скорше до моеи хаты ратувати одную душу, але скоро, щобы можъ еще живого застати!“.

— „А то кого“? — поспытавъ здывованый священникъ Стефанъ, бо знавъ добре того господаря и не думавъ, щобъ у него щось подобного случилось.

— „Охъ, не знаю я его отче — отповѣвъ господаръ, бо то цѣлкомъ чужій и не знакомый менѣ чоловѣкъ, котрый прійшовъ нынѣ пополудни до моеи хаты за жебранымъ хлѣбомъ и подчасъ молитви впавъ и весьма слабымъ голосомъ вздыхнувъ: — Охъ Боже ратуй!“ — Я зобачивъ по нѣмъ, що онъ упавъ на силахъ и що его житя есть небезпечное и я боячися, щобъ не померъ безъ святои сповѣди, та щобъ не запропастивъ своеи души на вѣки, прійшовъ до васъ щобъ удѣлили вы ему найсвятѣйшихъ тайнъ“.

Священникъ не ждучи довго, пославъ сейчасъ за дякомъ, котрый мешкавъ недалеко церкви. Прійшовъ дякъ, отчинили скоренько церкву, взяли найсвятѣйшій тайны, посѣдали на возъ и за якои чверть годины стали въ домѣ того господаря, где лежавъ старецъ-жебракъ еще при житю. Урадовався тымъ священникъ, що заставъ еще при житю чоловѣка и удѣливъ ему маслосвятіе. Священникъ поглянувъ на бѣдного старика и зъ цѣкавости начавъ выпытоватись що онъ за оденъ. Старецъ-жебракъ, котрый бувъ такъ ослабленый, що подобавъ больше на мертвого якъ на живого чоловѣка, а по принятію найсвятѣйшихъ тайнъ здѣлалось му лекше, и онъ добравши всѣхъ своихъ силъ начавъ священникови тыхимъ слабымъ голосомъ оповѣдати такъ: — „Все-

честнѣйшій отче, я вже довшій часъ на такую слабôсть занепадаю, а то зъ тои причины, що ношу въ своимъ сердцю великій жаль, котрый мое сердце не въ силѣ выдержати. Мавъ я двохъ сынôвъ, неначе два ока, и що лишь начала въ ныхъ сила возрастати, покинули они мене, а самî пôйшли въ свѣтъ глядати долѣ для себе и до нынѣ про нихъ и чутки нема где они дѣлись. По ихъ ôтходѣ за пôвъ року померла моя жена, а ихъ маты зъ тои розпуки, що такъ була за ними дуже затужила, а я остався самотный безъ нѣякои родины не маючи теперъ навѣть где и голову спокôйно прихилити, и нема менѣ днесь на старіи лѣта воды нî ложки страви кому подати. И зъ тои гризоты та розпуки, почали сили чимъ бôльше въ менѣ упадати такъ що я не бувъ здатный до ніякои працѣ и зъ того всего волѣвъ я оставити все и пуститись въ свѣтъ за жебранымъ хлѣбомъ“.

Священникъ Стефанъ зъ великою увагою слухавъ старця-жебрака, и такъ зворушилося его сердце, що слези ему лялись якъ дощь, бо спôзнавъ по тôмъ оповѣданю никого иншого якъ лишь свого рôдного отца старого Якова. Но щобы совершеннѣйше пôзнати запытавъ его дальше:

— „А якъ вы зоветесь, а якъ вашî сыни звалися?

— „Охъ отченьку, промовивъ жалôсно старецъ до чого вамъ придастся мое и моихъ сынôвъ имя! Але щобъ не ôтмовити вамъ вашой просьбѣ то вамъ оповѣмъ, хочь для мене на сынôвъ моихъ на лучшу

долю вже на нынѣйшѝ мои старіи лѣта надѣи нема. Отже я называюсь Яковъ, а мои сыни, котрѝ вже давно покинули мене, то старшій назывався Петро, а молодшій Стефанъ!“ Въ той хвили зъ очей старика покотились рясні слезы, котрѝ капаючи зросили его постѣль.

Ажъ по тыхъ то словахъ священникъ пѝзнавъ совершенно свого рѝдного отца, и сейчасъ припавъ до ложи свого старенького отца зъ радѝсными слезами въ очахъ и цѣлуючи руки та ноги свого отца промовивъ: — „Отче мѝй найдорозшій, тажъ я вашъ сынъ Стефанъ, котрый зъ моимъ братомъ Петромъ опустили васъ и пѝйшлисьмо въ свѣтъ шукати лучшои для себе долѣ!“.

Старый Яковъ коли почувъ тіи слова, то изъ той радости не мѝгъ слова изъ себе добути, зѝбравъ всѣ свои сили, пѝдвѣсь ся, и мовчки лишь обѝймавъ та цѣлувавъ свого сына, котрого вже двайцять лѣтъ не видѣвъ. Въ той хвили заразъ сеи ночи взявъ Стефанъ свого старенького отца до себе и начавъ оповѣдати свою исторію и згадавъ также про брата Петра, котрый якъ о тѝмъ довѣдався прійшовъ раненько ѝтвѣдати свого батька. Якій радѝстный бувъ праздникъ Зеленыхъ Сьвятъ въ домѣ священника Стефана, то не въ силѣ перомъ сцены такои представити, лишь самому можна собѣ догадатись про тую то радѝсть сынѝвь своимъ отцемъ, що той всей радости и веселости не було границь. Радувались сыни своимъ отцемъ, а отецъ своими сынами, що

зобачивъ ихъ такъ щастливыхъ, та и слабôсть покинула старого, и ôнъ прійшовъ еще до лучшихъ силъ проживши межи сынами въ найлучшôмъ пошановаю еще пять лѣтъ, прославляючи Господа Бога въ щирыхъ молитвахъ.

Писано въ Вѣдни дня 9. II 1911 року.

ТÔЛЬКО

въ печатнѣ М. Бѣлоуса

въ Коломыѣ

ВСЕГДА МОЖНА ПОЛУЧИТИ

отъ 1 кр. ажъ до 1 злр.

найкрасшй
найтаньшй
и найвеселѣйшй

КНИЖОЧКИ

для забавы, розвеселенія спѣву, науки, лѣченія и молитвы.

Новый списъ книжочокъ дôстае кождый

ДАРОМЪ.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 096516213